

ЗАКОН

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ПРОФЕСИОНАЛНОЈ РЕХАБИЛИТАЦИЈИ И ЗАПОШЉАВАЊУ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Члан 1.

У Закону о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, број 36/09), члан 26. мења се и гласи:

„Члан 26.

Послодавац који не запосли особе са инвалидитетом у складу са чланом 24. овог закона дужан је да уплати износ од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике за сваку особу са инвалидитетом коју није запослио.

Уплатом средстава из става 1. овог члана, послодавац испуњава обавезу запошљавања.”

Члан 2.

У члану 27. речи: „у привреди Републике Србије” замењују се речима: „по запосленом у Републици Србији”.

Члан 3.

У члану 28. додаје се став 3. који гласи:

„Приход Буџетског фонда представљају средства из буџета Републике Србије и средства из члана 26. овог закона и користе се за подстицање запошљавања, професионалну рехабилитацију, финансирање зарада особа са инвалидитетом запослених у предузећу за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом или социјалном предузећу и организацији и друге намене у складу са законом.”

Члан 4.

Члан 29. брише се.

Члан 5.

У члану 31. после речи: „лица”, додају се запета и речи: „према прописима о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом.”

Члан 6.

У члану 32. став 2. мења се и гласи:

„Субвенција зараде из става 1. овог члана износи до 75% укупних трошкова зараде са припадајућим доприносима за обавезно социјално осигурање, али не више од износа минималне зараде утврђене у складу с прописима о раду, а остварује се према прописима о државној помоћи за

запошљавање особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом.”

Члан 7.

Члан 40. мења се и гласи:

„Члан 40.

Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом има право на месечну субвенцију зараде за сваку запослену особу са инвалидитетом у висини до 75% укупних трошкова зараде са припадајућим доприносима за обавезно социјално осигурање, али не више од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике, у складу са прописима о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом.”

Члан 8.

У члану 41. став 1. мења се и гласи:

„Предузећу за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом могу се обезбедити и средства за побољшање услова рада, у складу са прописима о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом.”

Члан 9.

У члану 44. став 2. речи: „споразумно прописују министар надлежан за послове запошљавања и” замењују се речју: „прописује”.

Члан 10.

У члану 47. реч: „пенала” замењује се речима: „износа од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике.”

Члан 11.

Пропис о начину праћења извршења обавезе запошљавања особа са инвалидитетом и начину доказивања извршења те обавезе ускладиће се са овим законом у року од шест месеци од дана његовог ступања на снагу.

Члан 12.

Поступци започети пре ступања на снагу овог закона окончаће се у складу са прописима који су били на снази до дана ступања на снагу овог закона.

Члан 13.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Уставно правни основ

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом садржан је у члану 97. тач. 8. Устава Републике Србије, према коме Република Србија, поред осталог, уређује и обезбеђује систем у области запошљавања, социјалног осигурања и других облика социјалне сигурности, друге економске и социјалне односе од општег интереса.

II. Разлози за доношење Закона

Републички завод за статистику, почев од јануара 2011. године, у складу са Стратегијом развоја званичне статистике Републике Србије у периоду од 2009. до 2012. године, не објављује податке о просечној заради у привреди РС. Из тог разлога је потребно да се одредбе Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, број 36/09, у даљем тексту: Закон) којима су прописани начини ослобађања од обавезе запошљавања одређеног броја особа са инвалидитетом, као и месечна рефундација средстава на име учешћа у финансирању зарада запослених особа са инвалидитетом у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом у односу на просечну зарату у привреди РС према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике, замене одговарајућим податком који се редовно објављује.

Даље, имајући у виду да се пенали утврђени чланом 29. Закона могу уплатити до 30. у месецу а да се обавеза запошљавања на остале начине извршава до 5. у месецу, у пракси се поставило питање односа различитих начина извршења обавезе, односно момента од када послодавац пада у доцњу, поготово што се од тог момента примењују одредбе прописа о пореском поступку и пореској администрацији (у складу са чланом 47. Закона). Такође, треба имати у виду да су Законом предвиђене и казнене одредбе за непоштовање обавезе запошљавања, а да према подацима Пореске управе свега 1% укупних прихода Буџетског фонда представљају средства остварена наплатом пенала. Из наведених разлога брисањем члана 29. Закона разрешавају се недоумице у пракси у смислу односа различитих начина извршења обавезе, а финансијски ефекти на средства Буџетског фонда су практично занемарљиви.

И коначно, Законом о контроли државне помоћи („Службени гласник РС”, број 51/09) и Уредбом о правилима за доделу државне помоћи („Службени гласник РС”, бр. 13/10 и 100/11) уређен је начин, висина и правила за доделу државне помоћи свим субјектима и на свим нивоима. Ради усклађивања правила о додели државне помоћи Влада Републике Србије донела је Закључак 05 број: 401-6830/2011-1 од 9. септембра 2011. године и Закључак 05 број: 401-2452/2012-001 од 19. априла 2012. године о усвајању пописа шема државне помоћи и року њиховог усклађивања до 31. децембра 2012. године. Ради реализације ових закључака и тиме усклађивања одредаба Закона са утврђеним прописима о државној помоћи, потребно је да се одговарајуће одредбе Закона којима су прописане шеме државне помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом ускладе.

Усклађивањем овог Закона са правилима о додели државне помоћи врши се усклађивање износа средстава који се обезбеђује за одговарајуће

намене подстицања запошљавања особа са инвалидитетом али и одржања њиховог запослења у предузећима за професионалну рехабилитацију. Истовремено, обезбеђује се право на субвенције уместо, како је утврђено на досадашњи начин, рефундације зарада запослених особа са инвалидитетом.

III. Објашњење основних правних института и појединачних решења

Чланом 1. мења се одговарајући податак на основу кога се израчунава учешће у финансирању зараде особе са инвалидитетом и то тако да је учешће 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике. Такође, прецизирана је одредба у смислу извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом. Разлог за овакво регулисање јесте чињеница да се брише члан којим је утврђена обавеза уплате пенала.

Чланом 2. мења се одговарајући податак на основу кога се израчунава извршена финансијска обавеза из уговора о пословно-техничкој сарадњи са предузећем за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом, као и из уговора о куповини производа или вршењу услуга тог предузећа и то тако да вредност извршене финансијске обавезе износи 20 просечних зарада по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике у моменту закључења уговора.

Чланом 3. у постојећем члану 28. додаје се нови став 3. који се односи на приход Буџетског фонда који представљају средства из буџета Републике Србије и средства остварена учешћем у финансирању зарада запослених особа са инвалидитетом у предузећу за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом или социјалном предузећу и организацији, односно мера за подстицање запошљавања, професионалну рехабилитацију или других намена у складу са законом (измењени члан 26. Закона).

Чланом 4. брише се члан 29. Закона којим је прописана уплата пенала у случају да послодавац не изврши обавезу запошљавања на један од предвиђених начина.

Чланом 5. у члану 31. став 1. додају се речи које се односе на примену прописа о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом и других прописа о државној помоћи приликом остваривања права на рефундацију примерених трошкова прилагођавања радног места за запошљавање особа са инвалидитетом које се запошљавају под посебним условима.

Чланом 6. мења се став 2. члана 32. утврђивањем висине субвенција зараде код запошљавања на неодређено време особа са инвалидитетом без радног искуства у износу до 75% укупних трошкова зараде са припадајућим доприносима за обавезно социјално осигурање, али не више од износа минималне зараде утврђене у складу с прописима о раду. Ова субвенција остварује се применом прописа о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом.

Чланом 7. мења се постојећи члан 40. у смислу прецизирања услова за доделу хоризонталне државне помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом. Наиме, предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом додељује се субвенција зарада запослених особа са

инвалидитетом у тим предузећима у висини до 75% укупних трошкова зараде са припадајућим доприносима за обавезно социјално осигурање, али не више од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике. Према досадашњем решењу особама са инвалидитетом запосленим у предузећима за професионалну рехабилитацију вршена је месечна рефундација средстава на име учешћа у зарадама у висини од 25.582,50 динара по особи са инвалидитетом на месечном нивоу, док би предложеним изменама и усклађивањем са званичном статистиком ови износи били усклађени са износима који се добијају у односу на просечну зараду по запосленом у Републици. Према податку из децембра 2012. године износ који би се обезбеђивао, сада на име субвенције као учешћа у зарадама, износио би до 32.582,50 динара на месечном нивоу, што би представљало до 75% укупних трошкова зараде по особи са инвалидитетом. Истовремено, овај износ би се кориговао у односу на последњи објављени податак републичког органа надлежног за послове статистике о просечној заради по запосленом у Републици Србији. Овакво решење је свакако прихватљивије од досадашњег имајући у виду да је рефундација зарада особа са инвалидитетом исплаћивана у идентичном износу од децембра 2010. године од када се не објављују подаци о просечној заради у привреди Републике, те да је интенција прописа и о запошљавању али и о додели државне помоћи, свакако обезбеђивање одговарајућих егзистенцијалних услова запослених особа са инвалидитетом у овим предузећима.

Чланом 8. мења се постојећи члан 41. у смислу прецизирања услова за доделу хоризонталне државне помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом у виду средстава за побољшање услова рада у тим предузећима.

Чланом 9. из члана 44. став 2. бришу се речи које се односе на споразумно прописивање просторно техничких услова, стручне оспособљености и других услова за рад радних центара од стране министра надлежног за послове запошљавања и за послове социјалне заштите, имајући у виду да се ради преваходно о специфичној врсти услуге социјалне заштите, док је са друге стране надлежност за обављање свих послова у оквиру Министарства рада, запошљавања и социјалне политике.

Чланом 10. у члану 47. речи које се односе на наплату пенала замењују се речима које се односе на наплату износа од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике, имајући у виду да је брисан члан којим је уређена обавеза уплате пенала.

Чланом 11. уређује се обавеза усклађивања прописа о начину праћења извршења обавезе запошљавања особа са инвалидитетом и начину доказивања извршења те обавезе са овим законом у року од шест месеци од дана његовог ступања на снагу.

Чланом 12. уређен је прелазни режим и то тако да ће се поступци започети пре ступања на снагу овог закона окончати у складу са прописима који су били на снази до дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 13. уређује се ступање на снагу закона у року од осам дана од дана објављивања у Службеном гласнику Републике Србије.

IV. Процена финансијских средстава

За спровођење овог закона није потребно обезбедити финансијска средства из буџета Републике Србије.

V Анализа ефеката закона

1) На кога ће и како ће највероватније утицати решења у закону?

Решења из закона ће позитивно утицати на уређење области доделе средстава привредним субјектима у смислу пуне примене правила о додели државне помоћи и самим тим контроле тока и наменског утрошка средстава која се усмеравају са циљем пружања помоћи оним субјектима којима је та помоћ потребна. Са друге стране, позитивно ће утицати и на оне послодавце који су имали обавезу запошљавања особа са инвалидитетом, а ту обавезу нису благовремено извршавали, те је, у поступку контроле, Пореска управа оваквим послодавцима наплаћивала и прописане пенале и утврђене казне и то применом прописа о пореском поступку и пореској администрацији. Наведеним изменама, висина средстава која се наплаћују у овим случајевима ограничава се на обавезни износ од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике и казнене одредбе.

2) Какве трошкове ће примена закона створити грађанима и привреди (нарочито малим и средњим предузећима)?

Примена закона неће створити посебне трошкове ни грађанима ни привреди, с обзиром да се обавеза запошљавања особа са инвалидитетом извршава првенствено њиховим запошљавањем, што је и циљ увођења обавезе, а тек уколико из различитих разлога обавезу није могуће извршити запошљавањем дати су алтернативни начини. Износ за извршавање обавезе учешћем у финансирању зарада особа са инвалидитетом запослених у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом или социјалном предузећу или организацији Законом је био уређен у висини од 50% просечне зараде у привреди Републике према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике (последњи овакав податак из децембра 2010. године подразумева извршење обавезе у висини од 25.582,50 динара на месечном нивоу) док је за извршавање финансијских обавеза из различитих врста уговора са овим предузећима у његовом двадесетоструком износу (1.023.300,00 динара на годишњем нивоу). Предложеним изменама и усклађивањем са званичном статистиком ови износи замењују се износима који се добијају у односу на просечну зараду по запосленом у Републици (према податку из децембра 2012. године подразумева извршење обавезе у висини од 32.582,50 динара на месечном нивоу) а за извршавање финансијских обавеза из различитих врста уговора са овим предузећима у износу од 1.303.300,00 динара.

Трошкови послодаваца настали као резултат обавезе запошљавања особа са инвалидитетом повећавају се за 7.000,00 динара на месечном нивоу уколико се определи за извршавање обавезе учешћем у финансирању зарада особа са инвалидитетом запослених у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом или социјалном предузећу или организацији, односно за 280.000,00 динара на годишњем нивоу уколико се определи за извршавање финансијских обавеза из различитих врста уговора са предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом или социјалном предузећу или организацији, или изражено у процентима трошкови у оба случаја су већи за 27,4%. Овај проценат увећања се односи на трошкове у номиналном износу, међутим ако се узме у

обзир процењена годишња стопа инфлације у 2012. години од 12,2%, као и депресијација динара у односу на евро, реалног повећања ових трошкова нема.

Са друге стране међутим укидањем обавезе уплате пенала послодавци који не изврше обавезу запошљавања неће, у складу са решењима Пореске управе као надлежног органа за контролу извршења обавезе и наплату пенала, бити у обавеза да поред предвиђене казне, плате и припадајуће пенале за период у коме нису извршили обавезу запошљавања особа са инвалидитетом, већ износ од 32.582,50 динара на месечном нивоу по особи са инвалидитетом коју треба да запосли, са припадајућом каматом.

3) Да ли су позитивне последице доношења закона такве да оправдавају трошкове које ће он створити?

Позитивне последице доношења овог закона су пре свега усаглашавање са званичном статистиком и на тај начин праћење кретања зарада на месечном нивоу, што је у моменту доношења и био циљ одредаба које се мењају. Тако се постиже и равнотежа између различитих облика извршавања обавезе запошљавања и то у корист заснивања радног односа са особама са инвалидитетом (што је послодавцима најповољнија варијанта имајући у виду да се односи на запослене раднике који сами зарађују своју зараду), јер уколико би се ова равнотежа нарушила, временом би постало најисплативије извршавати обавезу запошљавања на друге начине у односу на запошљавање. На тај начин би се нарушио циљ целог закона - веће укључивање особа са инвалидитетом у свет рада и тиме њихову интеграцију у све друштвене токове.

Истовремено је потребно нагласити да се средства прикупљена на овај начин користе за подстицање запошљавања, професионалну рехабилитацију, финансирање зарада особа са инвалидитетом запослених у предузећу за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом или социјалном предузећу и организацији и друге намене у складу са законом, те се практично враћају привреди која користи мере за подстицање запошљавања особа са инвалидитетом са једне стране, док са друге позитивно утиче на подизање нивоа запошљивости и запошљавања особа са инвалидитетом.

4) Да ли се законом подржава стварање нових привредних субјеката на тржишту и тржишна конкуренција?

Закон нема директног утицаја на стварање нових привредних субјеката, а у вези тржишне конкуренције напомињемо да се уводе строга правила у вези државне помоћи која ће омогућити како пуну контролу доделе средстава, тако и њиховог утрошка.

5) Да ли су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о закону?

Закон је у поступку утврђивања послат на мишљење свим релевантним органима и Социјално-економском савету.

6) Које ће се мере током примене закона предузети да би се остварило оно што се доношењем закона намерава?

Све релевантне институције – министарство надлежно за послове запошљавања, министарство надлежно за послове финансија, односно Комисија за контролу државне помоћи, Национална служба за запошљавање и Пореска управа као орган који врши контролу испуњавања обавезе запошљавања, као и предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом су укључене у поступак израде прописа и благовремено упознате са изменама, док се предвиђа потпуно и детаљно информисање јавности у свим средствима јавног информисања и непосредним

контактом кроз различите облике обука и комуникације са заинтересованим где ће се ближе појаснити све измене које се односе на промене износа код извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом и примене правила о државној помоћи.